

Olaszország a fasizmustól — a neofasizmusig

A Giornale d'Italia gazdát cserél. A New York Herald Tribune-ből vesszük a hírt, hogy Mussolini gyűlöletet és terrort okádó napilapja új kezekbe kerül. Frank Palumbo, az USA-ba elszármazó philadelphiai vendégfős vásárolja meg, hogy egészen önzetlenül szolgálja vele „a demokrácia, az amerikai életforma és az olasz nép szabadságának ügyét.” Az európai ember — különösképpen az olaszok — eléggé kiismerik már magukat az amerikai tolvajnyelvben (és ezt az utolsó szót ezúttal éppenséggel nem képletesen kell érteni), hogy megértsék, mit jelent ez az emelkedett program: a Democrazia Christiana, De Gasperi olasz miniszterelnök neo-fasiszta pártjának, az amerikai nagytőkés életformájának és az olasz tőkésosztály szabadságának ügyét óhajtlják propagálni, akár a dicsó lap társak, a *Rome Daily American* meg az *Italo-American* s a többiek. A lap méltó kezekbe kerül. A fasisztáékból a neofasisztáéba.

A fasizmus bukásáig kell visszanyúlni annak, aki Olaszország mai helyzetét jól akarja érteni. Pillantsunk vissza egy kicsit a történelembe. 1943 július 25-én, Mussolini, a diktátor szerepében tetszelgő közveszélyes zenebohóc, Duce-ként lép a királyi palotába és fogolyként hagyja el. A fasiszta apparátus megszűnik létezni. A szövetségesek már Szicíliában állanak. A fasizmus kikapcsolása azonban csak az első lépés az olasz különbéké felé. Badoglio marsall tovább háborúzik, ami alatt azt kell érteni, hogy tétlenül nézi, mint lepik el a német hadosztályok Olaszországot. Badoglio egyetlen jó pontja, a Dél-Franciaországban állomásozó 4. o. asz hadsereg visszavonása Olaszországba, a felvonulási útvonalakon szembetalálja magát a német hadosztályokkal és az ösztetűzések, vagy inkább veszekedések egymást érik. Az általános zürzavarban az egyetlen nyugodt ember Hitler római nagykövete, von Mackensen, akiről habozás nélkül ki lehet jelenteni, hogy a világ legrosszabbul informált diplomatái közé tartozott. Híres távirata: „*Alles in Ordnung. Kein Grund Zur Beunruhigung* — Minden rendben. Nyugtalanságra semmi ok“ szeptember 8-án délután kelt. Este hétkor már a római rádió adja hírül az olasz fegyverszünet híret. Szeptember 9-én az angolszások partraszállnak Salernónál. A jelszó: lassan a tessel. Az általános roham helyett, kis egységekkel. Tarantónál a helyzet ugyanaz. A nekilendülő támadás júniusban Rómát bevételét eredményezi. A hegyes terepen a gyalogság háborúja folyik, a németek vadul védekeznek. Az angolszások előnyomulásának lassúsága azonban nem áll arányban az ellenség védelmi berendezéseinek szilárdságával és a tereppel. *A magyarázatot máshol kell keresni.* Előttünk fekszik egy ismertető az *Allied Expeditionary Force*, a Szövetséges Expedíciós Haderő harcáról. A címe ez: *Mission Accomplished.* A végrehajtott küldetés. *De ez a küldetés kettős volt, és a fizetke csak az egyikről számolt:* az angolszások Olaszországban vívott harcáról, A másik küldetésben találjuk meg a magyarázatot, melyet az imént kerestünk: *ez az olasz tőkésosztály védelme volt.* Az angolszás tőkésállamok hadvezetőségeinek kisebb gondja is nagyobb volt, semminthogy támogassák az időközben hatalmas erővel fellángolt partizán-mozgalmat, mely az Olasz Kommunista Párt akkori titkárnak, Luigi Longónak vezetésével már az év közepe óta hősies küzdelmek sorozatával száll szembe a „porco tedesco“-val, a német disznóval.

A firenzeiek beszélni tudnának az Arno-vonalról, igaz, hogy nem sok hízelgő jelzőt alkalmaznának arra az angolszás „taktikára“, amely a várost kettészelő keskeny folyócska déli oldalán megáll és bevárja, hogy a partizánok szabadítsák fel a túlsó partot. (Az igazat megvallva, a firenzei tájszóhasználat csodálatos lágy nyelvével, a firenzei beszéd csodálatos csodálatos lágyságát, a partizán-mozgalmat, hanem politikai ténykedéséről). A partizán-mozgalom eddigre már túlnőtt azon a mértéken, hogy az angolszásoknak tetszett volna. A kommunista szervezőkészsége már 1943-ban (!) általánosan sztrájkokkal szabotálta a németek észak-olaszországi terveit és azt is jól tudták, hogy nemcsak haditényekről, hanem

politikai cselekedetekről is szó van: *akcióbizottságok, felszabadító bizottságok, üzemi bizottságok szervezéséről, a kapitalisták hatalmának nyilt megtámadásáról.* Ezért késlekedtek az angolszások az észak-olaszországi akciókkal, ami sokszor tízezer partizán hősi halálát jelentette a lúnyomó erővel szemben vívott harcokban, ezért üzent Alexander tábornok a partizánoknak, hogy a téli hónapokban „mindenki menjen haza, mert könnyen náthát kaphat“, ezért nem volt hajlandó a merev dogmatikus hadvezér, Montgomery együttműködni „a micisapkás hadsereggel“, mondván, hogy *háborút csak egyenruhás emberekkel lehet vívni...* Azt pedig már mégis csak restellik bevallani, hogy *Firenzén kívül Bolognát, Torinót, Genovát és Milanót is a partizánok szabadították fel...*

És ha nem sikerült a háborúban a németekkel kiirtani a kommunisták vezetése alatt álló akció-egység jégyében működő antifasiszta és lényegében antikapitalista mozgalmat, annál tevékenyebben láttak e második küldetés végrehajtásához a felszabadulás után. Az olasz partizánok, akik a Szovjetunió dicsőséges példája felé pillantva folytatták hősi harcukat, most, a németektől megszabadulva, az olasz nagykapitalizmus és az angolszás nagytőke restaurációs törekvéseivel találtak szemben magukat. És nem meglepő, hogy az angolszások első követelése az volt, hogy a *partizánok tegyék le a fegyvert — és menjenek haza.* A Garibaldi-brigád és hősi társai, a munkásosztályok, a hidak és gyárak megvédelmezői voltak azok, akiket elsősorban ért a felszabadított nagytőke és a felszabadító nagytőke dühe. A „*consiglio di gestione*“, a gyári üzemi bizottságok, melyek úgyszólván a felszabadulás pillanatában láttak hozzá az újjáépítéshez és termeléshez, az angolszás fegyverek védelme alá helyezkedett nagytőke kiemelkedő céltáblái lettek és hála fejében talán az addignál is nagyobb kizsákmányolásnak vetették alá a munkásosztályt.

Észak-Olaszország városainak főterein állandó virágerdő borítja a hősi halált halt partizánok emléktábláit. A temetőben fiatal férfiak és nők sírjainak végtelen sora, akik hazájuk és a munkásosztály szabadságáért estek el vagy lettek a német bosszúvágy áldozataivá. *A ma Olaszországában itt a hősök helye: emléktáblákban és a temetőben.* Egyebütt sehol, a hadseregben és a rendőrségben a legkevésbé. Ma az amerikai imperializmus lakájának, De Gasperi-nékné keresztény-demokrata kormánya van uralom és az egykori zugügyvéd, Scelba, ez a fasiszta-típusú munkásgyilkos a belügyminiszter. De Gasperi 1946 elején Washingtonban járt és — mily véletlen — hazatérte után nyomban általános tisztogatásba kezdett. A „*governo nero*“ a fekete kormány, a törvénytelen kormány csak úgy jöhetett létre, hogy kizsájtotta soraiból a kommunista minisztereket, majd gyökeres tisztogatásnak vetette alá a közhivatalokat és a fegyveres erőt. Amint ez megtörtént, megkezdődött a *hadsereg kötelékeinek feltöltése, megbízhatónak ismert ex-fasisztákkal, monarchistákkal, vakbuzgó klerikálisokkal.* Mi sem természetesebb, hogy a *legfontosabb parancsnoki helyeken fasiszta-szimpatizáns, korrupt tábornokok állanak,* de az már a kívülálló szemlélet is elképeszti, hogy *Messe* tábornagy, a Szovjetunió ellen küldött olasz hadsereg, az „*Armir*“ parancsnoka, Jány Gusztáv olasz megfelelője nemcsak kikerülte az igazságszolgáltatást, hanem De Gasperi szolgálatában, mint élvonalbeli szovjetellenes uszító, *kiemelkedő politikai szerepet tölt be.* Zingales tábornok pedig, egy másik hírhedt Mussolini-hívó, egy nagyonis bevett neofasiszta párt, az MSI, a *Movimento Socialista (?) Italiana* vezetője. Igaz viszont, hogy a dollár, a pápa és De Gasperi Olaszországában a *háborús bűnösök felelősségrevonása ismeretlen fogalom.*

A mai olasz hadsereg tisztjeinek külső megjelenése. pöffeszkedő modora, zömében ma is monarchista, de legalábbis szélsőségesen klerikális szemlélete, garancia arra, hogy a hadsereget rendeltetésének megfelelően lehasználni. Ez pedig nem egyéb, mint a *nagytőke és az amerikai politika védelme a néppel szemben.* Az ame-

rikai ócskaságokkal, *Sherman* és *Staghound* páncélosokkal, levettet amerikai egyenruhával ellátott hadsereg működése nem merül ki politikai demonstráció ízü alkalmi díszszemlékben, mint amilyenekre a választások és a munkásság minden jelentős megmozdulása idején mulhatatlanul sor kerül. E ma már 300.000 főre dagasztott hadsereg *nyílt harcban áll a demokráciával* és a könnygáztól a sortűzig minden eszközt felhasznál az erőszakos sztrájkletörésekre.

A reakciós rendőrség „krémje” a *Divisione Celere*, a gyorshadosztály. Ezt az amerikai jeepeken közlekedő, fasiszta-típusú rohamrendőrséget, melyet Délen rekrutálnak klerikális-fasiszta elemekből, teljesen a *squadristi*-k (Mussolini feketeinges terrorcsapatai) és a náci SA-alkulatok módjára használják fel a munkásosztállyal szemben. Meg kell azonban állapítani, hogy az olasz munkásság olyan fejlettségi fokot ért el, hogy még ilyen eszközökkel sem lehet megfélemlíteni.

Az amerikai külpolitika szándékai Olaszországgal kapcsolatban tisztázottak és félreismerhetetlenek. A Földközi tenger, az egykori „mare nostrum”, amint az olasz hazafiak keservesen mondják, egyre inkább „*lago americano*”-vá, amerikai tóvá alakul át. A széthullóban levő brit világuralom helyébe lépő mohó *amerikai imperialisták a végleges berendezkedés szándékával* telepednek meg Itáliában és a szocializmus elleni küzdelem bástyájává akarják tenni. A római *Via Vittorio Veneto*-n magas leng a csillagos lobogó, az olasz kikötőkben, Velencétől—Lívornóiig hemzsegnek az amerikai tengerészek, naponta érkeznek és távoznak az amerikai hajóegységek, az olasz minisztériumokban amerikai tanácsadók működnek, az olasz ipar amerikai kezekben van. A Földközi tenger előugró pontján Olaszország íjként feszül a *népi demokráciák ellen*. Az Olaszországban tevékenykedő imperialista tényezők, az amerikai nagytőke exponenseitől a pápán át az olasz nagyiparig minden rendelkezésükre álló eszközt felhasználják, hogy Olaszországot távolítsák a demokratikus tábortól és a fészketet a *világkapitalizmus hadműveleti támaszpontjává* tegyék.

A múlt év november 18-án lefolyt választások nyíltan feltárták az amerikai politika céljait. A választási kampányba, amelynél zajosabbat, vásáriabbat, izléstelenebbet és hazugabbat még a fasizmus sem produkált, az amerikaiak teljes erővel belevetették magukat. A két főtéma az „*aiuti americani*”, az amerikai segítség és a kommunisták elleni féktelen izgatás volt. A Marshall-terv, az amerikai nagyipar e nagyarányú gyarmatosító terve érdekében semmi sem volt drága. A világ történetében páratlanul álló plakáthadjárat csak egy része volt a propaganda-paroxizmusnak. A rádió napi három adásában tobzódott az amerikai segítség gyönyöreit felelti másorában, speciális Marshall-terv filmek ismertették a megváltás pompás lehetőségeit, az egyház jóléti szervei megsokszorozták a kiosztott könyöradományokat. nyomtatékosan kihangsúlyozta azok amerikai eredetét. Az amerikai olaszok nyolcemillió levélben intették az anyaországi rokonokat, nehogy eszükbe jusson, hogy a Demokratikus Frontra szavazzanak, mert demokratikus győzelem esetén befellegzett az amerikai segítségnek. Az „*Il Paesa*” nevű független napilap szerint az amerikaiak potom 300 millió lírát fizettek be a *kereszténydemokrata párt választási kaszájába* és maga James Dunn, az USA nagykövete is beállt a propagandisták közé, hogy városról városra járva agitáljon és fenyegetődjön. Marshall tábornok hazuról sietett a választási harc segítségére, amikor nyíltan kimondotta, hogy „ha az olasz nép a kommunistáknak juttatja a győzelmet, ez azt jelenti, hogy *nem kíván résztvenni az európai felemelkedés tervének előnyeiben*.” A nyugati „szent szövetség” minden lényeges tényezője bekapcsolódott a megfélemlítés munkájába. Truman személyes nagykövete, Myron Taylor is megérkezett, hogy a pápa mellett affajta újkori szentlélek módjára lássa el a tanácsadó szerepét. *Bidault* francia külügyminiszter a *belpolitikai problémák, a szegénység, a munkanélküliség elfelejtetésére a nacionalista szüvedélyeket ébresztette fel*, amikor Triestz kérdését vetette fel Torinóban. A jobboldali szociáldemokraták sem maradtak el a kórusból, az angol munkáspárt *magát a lordkancellárt és főtltkárát, Morgan Philipset* küldte Rómába, hogy Saragatnak segítsenek, míg azután végsőóra a munkásosztály áruólinak atyamestere, *Blum* érkezzék meg

Olaszországba, hogy taktikai irányítással szolgáljon a munkásosztály ellen vívott harcban.

Walter Lipmann, a New York Herald Tribune-ben tette fel a koronát az olasz belügyekbe való leplezetlen amerikai beavatkozásra. „Nem szabad skrupulusoktól zavartatnunk magunkat, hogy az olasz kormányunk minden támogatást megadjunk alkotmányos jogainak biztosítására a választások előtt és azután is, tekintet nélkül azok kimenetelére.”

Lévén a kereszténydemokrata párt a *Vatikán pártja*, akcióba léptek a pápától, az egész egyházi hierarchián keresztül a szentekig mindazok, akiknek érdekükben állott a választási törvények áthágása. XII. Pius már az év elején kiadta az ukázt: *Krisztussal vagy Krisztus ellen* és a kardinálisok, érsekek és püspökök nem fukarkodtak a kiátkozással a baloldali meggyőződésű hívőkkel szemben. Ilyen körülmények között valóban a csodával lett volna határos a Demokratikus Front győzelme és hogy a választások békés lefolyása lehetséges volt, a jobboldal által felbresztett szüvedélyek ilyen sokasága közepette, *csak a kommunisták hidegvérének és önbizalmának köszönhető*. A kommunisták becsületes és következetes demokratáknak bizonyultak a jobboldal cinizmusával szemben, amely a félelemkeltés és a minden eszközzel való befolyásolás szándékával lépett fel a tömeg ellen. És hogy ilyen körülmények között a kommunisták gyarapítani tudták 1946-ban megszerzett mandátumaikat, e tény a párt és hívei *rendkívüli érettségét és szilárdságát bizonyítja*.

A kereszténydemokrata párt választási győzelme *nem egy politikai program győzelme*. A kereszténydemokrata párt, amely az ipari és bank-kapitalisták, nagybirtokosok, papok, spekulánsok és siberek pártja, ilyenekkel nem rendelkezik, hacsak azokat a negatív célokat nem nevezük annak, amelyeknek szolgálatában áll. És ezek között előtérben áll a *munkásosztály szervezetei ellen irányuló harc*, hogy megsemmisítsék győzelmeiket és pozícióikat, hogy nyugalmat s biztonságot élvezhessen a reakciós nagytőke. E célokkal egyértelmű az a politika, mely *mindennemű szociális reform visszautasítását* tartalmazza. Tulajdonképpen nem is választásról kellene itt beszélni, hanem *antikommunista hadjáratról*, amelynek léghőjét a választások után is fenn kell tartani, hogy egy olyan reakciós rezsimet kreálhassanak, mely *még nem nyíltan fasiszta, azonban bármikor azzá válhat, ha az amerikai imperializmus és az olasz plutokrácia szükségesnek tartja*. Nem kétséges, hogy ettől *csupán a hatalmas népi megmozdulások tartják vissza*, melyek jelzik, hogy lehetetlen még egyszer erre az útra lépni. Maga a politika azonban *nyíltan fasiszta*: szüvedélyes és kommunistaellenes. A Mussolini-fasizmus antikommunista röpiratainak méltó mását most az *Actio Catholica* adja ki, aminthogy hasonlóképpen a Vatikánra várt a feladat, hogy a kapitalista burzsoázia számára megteremtse azt az eszközt, melyre az adott pillanatban szüksége volt, *egy olyan pártot, melynek nincsenek skrupulusai, járta a hazugság és kétszínűség tudományában, melyben megvan a tőkés idegenkedés a nemzeti hagyományokkal szemben, ennél fogva készséggel hajlandó kiszolgálni azt az amerikai imperializmust, melyben az olasz burzsoázia — a világ valamennyi burzsoáziájával együtt — a megváltóját látja*. Ez a párt a kereszténydemokrata párt.

Az olasz munkásosztály ereje messze meghaladja parlamenti képviselétét. Nem kell itt egyébre gondolni, mint arra, hogy a *Kommunista Párt 2,300.000 tagot és a vezetése alatt álló CGIL, az általános szakszervezeti szövetség, 7 millió tagot számlál*. A munkásosztály megosztása, a *harmadik utas irányzat* megteremtése az olasz reakció egyik főfeladata. Tegyük mindjárt hozzá: a feladat egyre távolabb kerül a megoldástól. A „nagypolitikában” Saragaté, a szakadárszocialisták pártja jelzi az irányt, erről a pártból azonban még a polgári oldalon is elismerik, hogy *csak miniszterei vannak, de tömegei nincsenek és hogy megosztó taktikája eredménytelen, mert van egy feio-dhatatlan dilemmája: mint szocialisták egy olyan kormány politikáját támogatják, amely kifejezetten antiszocialista*. A megoldást máshol kellett keresni: természetesen az Egyháznál. XII. Pius addig figyelmeztette a munkásosztályt, hogy a katolikusoknak nem engedhető meg, hogy marxista vezetés alatt álló szervezeteikben vegyen részt, amíg végül létrehozta a szakszervezeti munkásság megosztására az *ACLI-t*, a katolikus munkásság szakszervezeti

